Tézy zo SJL pre maturantov v školskom roku 2026/2027

JAZYK A SLOH

Zvuková rovina jazyka
Základné pojmy fonológie a fonetiky. Klasifikácia hlások. Hláskoslovný rozbor. Znelostná asimilácia. Ortoepia. Ortografia. Zvukové vlastnosti reči (prozodické vlastnosti).

Lexikológia
Sémantický trojuholník. Vzťahy medzi lexikálnymi významami slov. Slovná zásoba, systém slovnej zásoby. Obohacovanie slovnej zásoby.

Morfológia
Slovné druhy, charakterizovanie, určovanie slovných druhov, gramatické kategorie.

Syntax
Vetná syntax, vetné členy, určovanie vetných členov, delenie a určovanie viet podľa zloženia, členitosti, obsahu.
Polovetná syntax, nadvetná syntax.

Štylistika
Jazykové štýly – charakterizovať, určovať v texte.
Slohové postupy a ich útvary – charakterizovať, určovať v texte.

Jazyková komunikácia
Druhy komunikácie, princípy komunikácie

Učenie sa. Prístupy k učeniu. Faktory ovplyvňujúce učenie. Zefektívnenie učenia. Čítanie s porozumením. Čítanie nesúvislého textu.

Získavanie a spracovanie informácií. Zdroje informácií. Spôsoby záznamu textu. Bibliografický záznam.

Všeobecné poznatky o jazyku. Jazyk a písmo. Vývin jazyka. Indoeurópske jazyky. Národný jazyk. Formy národného jazyka. Nárečia. Vznik a vývin slovenského jazyka.

LITERATÚRA

Periodizácia literatúry

Staroveká literatúra**. Sofokles – Antigona**,

Stredoveká literatura. Život sv. Konštantína, Legenda o sv. Svoradovi a Benediktovi, (úryvky).

Humanizmus a renesancia. **Shakespeare - Hamlet.**

Baroková literatúra. **Gavlovič - Valaská škola mravúv stodola.**

Klasicistická literatúra. **Moliére – Lakomec**

Kollár - Predspev zo Slávy dcéry. *(zopakovať si na EČMS)*

Romantická literatúra. **Puškin - Kapitánova dcéra.** *(zopakovať si na EČMS)*

Slovenská romantická literatúra. **Chalupka - Mor ho!, J. Botto - Smrť Jánošíkova, Sládkovič – Marína**, **Kráľ – Zakliata panna vo Váhu a divný Janko**.

Slovenská realistická literatúra. **Kukučín - Keď báčik z Chochoľova umrie**, **Timrava – Ťapákovci, Tajovský – Maco Mlieč.**

Literárna moderna – Baudelaire – Mrcina; **Krasko - Nox et solitudo** (výber básní)**.**

Avantgarda a jej vplyv na slovenskú medzivojnovú poéziu. Avantgardné smery v svetovej literatúre (vymenovať, charakterizovať).

Avantgardné smery, ktoré sa uplatnili v slovenskej poézii: Nadrealizmus – Fabry.

Poetizmus – Novomeský. Kubizmus – Apollinaire, Novomeský. Expresionizmus – **M. Urban – Živý bič, J. C. Hronský – Jozef Mak.**

Vitalizmus – **Smrek** výber básní (Cválajúce dni).

Katolícka moderna - **Dilong** výber básní (Za múrom kláštora).

Naturizmus v slovenskej próze. **Chrobák - Drak sa vracia.**

Socialistický realizmus. **Jilemnický – O dvoch bratoch, z ktorých prvý druhého vôbec nepoznal.** *(zopakovať si na EČMS)*

Existencionalizmus. **Sartre - Múr**. **Bukovčan - Kým kohút nezaspieva**.

Slovenská poézia v období 1945 - 2000. **Rúfus (**výber básní), **Válek** (výber básní). Poppoézia. **Urban** (výber básní).

Postmoderna. Uplatnenie postmoderny v slovenskej literatúre. **Mitana - Nočné správy**.

Obraz doby v novele **Bednár - Kolíska.**

Obraz spoločenskej situácie v období po 2. svetovej vojne. **Mňačko - Ako chutí moc**

Rebeli bez príčiny v americkej literatúre**. Salinger – Kto chytá v žite.** Bítnická poézia.

Literárne druhy a žánre, teória literatúry:

Epika (charakterizovať epiku ako literárny druh, porovnať s lyrikou). Lyrické žánre (rozlíšiť a určiť lyrické žánre v konkrétnych textoch).

Epos a jeho vývin. Hollý – Svatopluk (stručný obsah).

Román. Objasniť znaky. Typy románov, vývin románu.

Sociálno-psychologický a expresionistický **román**: **Hronský - Jozef Mak. Urban – Živý bič.**

Vojnový román ovplyvnený expresionizmom: **Remarque - Na západe nič nové.**

Poviedka. Novela. (vedieť charakterizovať, porovnať, určiť znaky žánru v prečítaných textoch).

Lyrika (charakterizovať lyriku ako literárny druh, porovnať s epikou) Lyrické žánre (rozlíšiť a určiť lyrické žánre v konkrétnych textoch).

Veršové systémy. Vedieť určiť v texte a stručne charakterizovať.

Dráma – základné pojmy z teórie drámy.

Transformácia dramatického textu na epický a opačne.

Palárik - Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch, J. G. Tajovský – Statky-zmätky, Bukovčan - Kým kohút nezaspieva.

Absurdná dráma. **Beckett – Čakanie na Godota**. Prvky postmoderny a absurdný humor u **Lasicu a Satinského - Soirée.**

Trópy a figúry.

Kompozičné postupy v epických textoch.

Rozprávač, typy rozprávača.

Detektívna literatúra. Vývin detektívky, postava „veľkého detektíva“. **Chandler - Žena v jazere.**

Fantastická literatúra. Vedecko-fantastická literatúra. Rozlíšiť a porovnať. Vedieť určiť znaky týchto literárnych podsystémov v ukážkach.

Pozn. **Zvýraznené diela sú určené na interpretáciu a rozbor.**

Mgr. Jana Chudá